

Відповідальність за порушення антикорупційного законодавства

Корупція як соціальне явище притаманна всім без винятку державам світу, вона — невід’ємний атрибут публічної влади. Корупція існувала, існує й існуватиме, доки існують держава і публічна влада. Відмінність різних держав щодо цього полягає не в наявності чи відсутності корупції як такої, а в її масштабах, характері корупційних проявів, впливі корупції на економічні, політичні, правові, соціальні та інші процеси.

Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. №1700-VII (далі - Закон) Кримінальний кодекс України доповнено статтею 366-1 «Декларування недостовірної інформації», яка встановлює з 26.04.2015 р. відповідальність за подання суб’єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом, або умисне неподання суб’єктом декларування зазначеної декларації.

Суб’єктами декларування є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону зобов’язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Предметом злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України, є завідомо недостовірні відомості в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом, а також сама ця декларація. Водночас декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та декларація про майно, доходи, витрати і зобов’язання фінансового характеру - це не тотожні поняття.

Відповідно до вимог статті 45 Закону суб’єкти декларування зобов’язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції (далі - Національне агентство) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством.

Проте Національне агентство перебуває на стадії утворення та на даний час не розпочало діяльність. Форма декларації, яку зобов’язані заповнити суб’єкти декларування, не затверджена.

На сьогодні відповідно до пункту 2 Прикінцевих положень Закону діє положення статті 12 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», яким передбачено обов’язок суб’єктів декларування подавати за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов’язання фінансового характеру за минулий рік за формою, визначеною зазначеним законом.

Отже, стаття 366-1 КК України «Декларування недостовірної інформації» набере чинності з моменту, коли розпочне роботу система подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до Закону. Це відбудеться на наступний день після прийняття рішення Національним агентством з питань запобігання корупції про початок роботи цієї системи.

Залежно від суб’єкта кримінального правопорушення дії, пов’язані з підробленням, внесенням недостовірних відомостей до декларації про майно, доходи, витрати і зобов’язання фінансового характеру, передбаченої додатком до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», можуть бути кваліфіковані за відповідними частинами статей 358 «Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів» або 366 «Службове підроблення» Кримінального кодексу України.

Частиною 1 статті 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) за невчасне подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, встановлено адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від п’ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Зазначена стаття викладена в новій редакції відповідно до Закону. Ураховуючи те, що предметом цього адміністративного правопорушення, пов’язаного з корупцією, є декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, то й порядок набрання чинності цією статтею такий само, як і статтею 366-1 КК України, що ми аналізували вище. Тобто, на сьогодні стаття 172-6 КУпАП у цій редакції нечинна та недієва.

Посадові особи та керівники органів державної влади, підприємств, установ та організацій, які є суб’єктами відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, досить часто застосовують дисциплінарну відповідальність щодо своїх підлеглих.

У більшості випадків такі заходи вживаються за результатами розгляду подань органів прокуратури про ініціювання проведення службових розслідувань, скерованих у порядку статті 65 Закону.

Як приклад: за результатами вивчення даних стосовно кадрових питань, які містяться на офіційних сайтах Президента України, Кабінету Міністрів України, інформацій органів Державної фіскальної служби України Генеральною прокуратурою України внесено подання Прем'єр-міністра України про проведення службового розслідування з метою встановлення причин і умов, що сприяли порушенню вимог статті 56 Закону, статті 11 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» (який був чинним до 26.04.2015 р.), Указу Президента України від 25.01.2012 р. №33/2012 (діяв до 25.03.2015 р.) та постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. №171, під час призначення 25 осіб на посади керівників та їхніх заступників у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади. Зазначених посадовців було призначено на посади до завершення спеціальних перевірок.

Після опрацювання баз даних державних органів та державних реєстрів, які перебувають у вільному доступі, Генеральною прокуратурою України встановлено факти порушення вимог фінансового контролю, непередачі корпоративних прав та підприємств керівництвом центральних органів державної влади головами обласних державних адміністрацій, як того вимагає стаття 36 Закону, а також наявності в таких осіб права на зайняття іншою оплачуваною діяльністю, що не виключає можливості зайняття нею та створює корупційні ризики.

Так, лише за ініціативою Генеральної прокуратури України частина керівного складу Міністерства аграрної політики та продовольства України передала корпоративні права у встановленому законом порядку, а керівники Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства екології та природних ресурсів України після піврічного перебування на посадах вжили заходів стосовно зупинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

У зв'язку зі встановленими фактами розбіжностей фінансових даних за дорученням Генеральної прокуратури України Державною фіскальною службою України перевіряється додержання вимог законодавства щодо фінансового контролю окремими посадовими особами Міністерства охорони здоров'я України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, Міністерства закордонних справ України.